

D · N

8/9 1957

Västtyskland till val

Förbundsdagen i Västtyskland har för närvarande 497 röstberättigade medlemmar — härtil kommer 22 representanter för Västberlin, som äger rätt att delta i debatterna, men saknar rösträtt. Bland de 497 har Adenauers kristlig-demokratiska parti (CDU) med 253 platser en knapp absolut majoritet; det får stöd av det mera utpräglat konservativa Tyska partiet (DP), som har 32 representanter. Inom oppositionen dominerar socialdemokraterna (SPD) med 153 mandat; härtil kommer liberalerna eller de fria demokraterna (FDP) med 37 och Alltyska blocket (GB), som särskilt företrätt flyktingarnas och de fördrivnas intressen, med 19 platser.

De 35 miljonerna röstberättigade väljer nästa söndag enligt ett intressant och komplicerat system. Varje väljare har två röster. Den ena avges på en kandidat i valkretsarna (med vardera ett mandat), och det parti som får högsta röstetalet vinner mandatet; på detta sätt väljes hälften av förbundsdagens ledamöter. Den andra rösten avges på en av varje parti framlagd rikslista; den hälften av mandatet som besättes i denna ordning fördelas på partierna enligt proportionell metod, varvid de i valkretsarna vunna mandat frånräknas. Redan denna blandning av majoritets- och proportionalval gynnar de stora partierna; samma syfte nås genom bestämmelsen att ett parti för att vara med vid riksmandatets fördelning måste ha minst fem procent av alla väljare eller tre valkretsmandat. Vid 1953 års val, då i huvudsak samma valsätt gällde, fick CDU absolut majoritet i förbundsdagen på 45 procent av rösterna.

Valkampanjen är hård; den har sagts vara amerikaniserad, därför att partiernas propaganda är på en gång våldsamt förklarad och ytterligt systematisk. Om Amerika påminner också de talrika opinionsundersökningarna, som påstås ha stor betydelse för partiernas agitationsmetoder och ställningstaganden. Man anpassar, såsom vidstående skämtbild drastiskt åskådliggör, sina programmatiska uttalanden efter de redovisade opinionerna, och en egenartad växelverkan uppstår på detta sätt mellan de politiska ledningarna och den så kallade rena folkmeningen.

Opinionsundersökningarna, liksom de initierades deklara- tioner, tyder på att Adenauers och regeringskoalitionens ställning är utomordentligt stark. Att oppositionen skulle vinna majoritet är osannolikt. Att den, om den vunnit majoritet, skulle kunna bilda regering är högst tvivelaktigt. Det antagliga är att den nuvarande koalitionen består, möjligen förstärkt med liberalerna eller Alltyska blocket. Den regering av socialdemokrater och FDP som för ett par år sedan förutsades av många är i dag ingen aktuell möjlighet.

Varpå beror detta? Det är vanligt att betona två mera stabila faktorer: Adenauers personliga auktoritet och den väldiga förbättring som — även om den blott till en del är regeringens förtjänst — inträtt sedan Västtyskland fick självstyrelse och Adenauer kom till makten för åtta år sedan. Västtyskland har blivit helt självständigt, det är en inflytelserik medlem av västmaktskretsen, Saar har återvunnits. Det klagas över maktkoncentration hos förbundskanslern och hans närmaste medhjälpare, men ingen kan förneka att demokratin i Tyskland fungerat bättre än någonsin tidigare; Weimarepubliken med dess ständiga regeringskiften, dess bittra partistrider, dess extrema grupper till höger och vänster ter sig som en skräckbild i jämförelse med tysk folkstyrelse av i dag. Den ekonomiska utvecklingen är likväl det märkligaste i vad som skett. Ännu för fem år sedan trodde man — för att ta det klaraste exemplet — att en omfattande emigration från Västtyskland skulle bli nödvändig med tanke på de tio miljonerna flyktingar och fördrivna från Östtyskland och de förlorade provinserna. Nu är så gott som alla införda i arbetslivet; arbetslösheten, några hundra tusen, omfattar knappast andra än nyligen inkomna flyktingar, mindre arbetsföra och folk som flyttar från ett arbete till ett annat, och den är med säkerhet mindre än någonsin i fredstid efter kejsardömetets fall. Och likväl fortsätter invandringen från östzonen; 664 000 har kommit sedan början av 1955.

Men dessa faktorer är inte ensamma avgörande; det framgår av att ännu för några år sedan CDU:s ställning bland väljarna periodvis var sämre

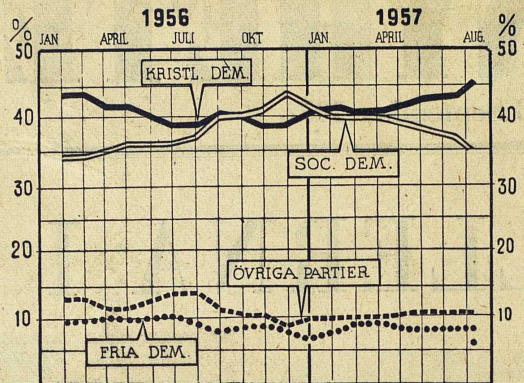

Diagram över resultatet av en rad västtyska opinionsundersökningar med frågan: "Vilket parti står närmast edra egna åsikter?"

Skämtteckning som vill visa hur Adenauer och Ollenauer gör konstner för att uppnå vackra resultat vid opinionsundersökningarna.

än socialdemokraternas. Regeringen har under den senaste tiden stärkt sin position, dels genom inrikespolitiska reformer, såsom vårens pensionslag, dels genom att vad som skett i utrikespolitiken — avspänningsillusionismens sammanbrott, Ungern, de ryska ledarnas uttalanden — diskrediterat oppositionens kritik av Adenauers klara anslutning till Västern.

Valdebatten i inrikespolitiska frågor erbjuder knappast något egenartat och uppseendeväckande. Läget är ungefär detsamma som vi bevitnat i så många länder efter det andra världskriget; man tvistar om orsakerna till den — visserligen mycket begränsade — inflationen, man begär socialpolitiska reformer av inte synnerligen omfattande eller omstridd karaktär, man diskuterar detaljer

i penning- och planeringspolitik. Principiella motsättningar finns inte; socialdemokratin har övergivit marxismen och socialiseringslinjen, och alla partier håller på välfärdsstaten. Det är typiskt att just kravet på ett ombyte — "ned med enpartiväldet" — hör till de stora slagorden i oppositionens propaganda och framstår som viktigare än de sakliga fordringarna.

Utrikes- och försvarspolitiken har under Bonnrepublikens tid hela tiden stått i förgrunden. Alla ställer återförening med Östtyskland som det primära målet; frågan är hur detta mål skall nås, vad man skall göra i fråga om utrikespolitik och försvar för att nå det. Adenauer har sagt att västalliansen och uppriktningen leder till målet; socialdemokraterna har, med halvhjärtat understöd av

Hr Hammarskjöld blundar

Föreningens general-sekreterare har för några dagar sedan avgivit en rapport om världslaget, en introduktion till en större redogörelse som skall komma senare. I början sägs några bestämda ord om laget i Mellanöstern. Hr Hammarskjöld betonar att FN bör arbeta för "återställande av stilleståndsvat-talen" mellan Israel och arab-staterna och för "konstruktiv hjälp" åt de arabiska flyktingarna. Försöket att genom samtal och förhandlingar främja dessa syften har emellertid, erkännes det, hittills varit fruktösa. Efter denna utflykt i verkligheten kommer illusionismen i form av ett allmänt försvar för FN och vad organisationen gjort under det senaste året. Denna framställning är äkta Hammarskjöld: undvikande, överslätande, slingringarna stundom klart oriktiga.

Att FN — eller mera realistiskt uttryckt USA — lät Ungern krossas av Ryssland, men med kraft ingrep mot Israel och dess hjälpare England och Frankrike är lätt att förstå; att ingripa mot det starka och hårda Ryssland var att riskera ett världskrig, att ingripa mot den andra sidan, som var eftergiven och relativt svag, innebär inte någon större risk. Men naturligtvis berör hr Hammarskjöld inte så uppenbara och otrevliga sanningar. Han skriver som om de agerande staterna och statsgrupperna vore bestämda av vissa föreställningar om tillämpningen av FN:s stadga. Han gör sig till och med besväret att hävda att majoriteten i båda fallen, då det gällde Ungern och då det gällde Israel, "handlade i överensstämmelse med dess tolkning av tillämpligheten av paktens bestämmelser". Naturligtvis låter det sig sägas, men det kan inte vara generalsekreteraren obekant att staterna tolkade bestämmelserna så som det passade dem, att kommunistregimerna därför kunde fördöma Israel men frikänna den ohyggliga ryska politiken mot Ungern.

Sedan kommer det vanliga om FN: organisationen är ofullkomlig, men av oersättligt värde, och den skall sakta, genom "en process av organiskt växande", bli mera effektiv. (Någon sådan utveckling har inte ägt

rum, tvärtom har de rättsprinciper som uppbär FN blivit så systematiskt kränkta att de knappast längre återopas.) Allianserna utanför FN utdöms inte, men de "örklaras vara" begränsade i sitt värde som skydd för våra länders nuvarande och framtida trygghet och välfärd". (Som om inte FN just från den synpunkten vore av ojämförligt mindre betydelse eller, rikigare, praktiskt taget värdelöst.) Det sägs rent av att "nationer eller grupper" av nationer aldrig mer kan vara i stånd att leva och att tillvälla sig egenmaktighet i internationella frågor på det sätt som förut var naturligt". (Satsen är visserligen extra oklar, men inte desto mindre förbluffande. tio månader efter det Ryssland slagit ned Ungern.) Generalsekreteraren går slutligen direkt in för kalsuparteorin: "Jag kan inte se något berättigande i talet om ansvarskännande och ansvarslösa nationer."

Times karaktäriserar detta sistnämnda påstående som bevis på "en avsiktlig blindhet för sakernas verkliga tillstånd"; man kan inte i god tro, menar tidningen, uraktlåta att se en skillnad mellan fredliga och aggressiva stater. Detsamma

kan sägas om hr Hammarskjöld's resonemang över huvud. Det är otänkbart att posten som generalsekreterare i FN skulle medföra en sådan förblindelse att tro på den nyss citerade satsen eller på att ingen nation kan uppträda egenmäktigt eller på att FN är ett starkare skydd för freden än de hotade staternas försvarsallians verkligen skulle drabba postens innehavare. Det vore, kort sagt, en förolämpning mot hr Hammarskjöld att utgå från att han tror vad han säger. Förhållandet måste vara det att hr Hammarskjöld säger vad han anser lämpligt att säga. Han är anställd i FN och säger vad han antar gagna FN. Det är rena Couémetoden: Säg att ni är bra och blir bättre för var dag, så blir det så, även om ni vid ordens utsägande känner er skral och är rädd för att bli ännu skralare.

Har hr Hammarskjöld i denna komplicerade och otrevliga mening rätt? Det är inte möjligt att med säkerhet bedöma. Propagandalögner kan falla ihop, men de kan också vara verksamma, det vet vi alla. Vår hypotes är dock att hr Hammarskjöld i detta fall är orealistisk på ett djupare sätt än Times anmärkning antyder. Han tycks inte begripa att propagandan blir maktlös vid en viss gräns: då den innehåller påståenden vilkas falskhet inses av alla. Den gränsen har generalsekreteraren överskridit. Vi förstår väl att hr Hammarskjöld inte kan tala sanning, inte säga vad han tycker, men dåliga förfalskningar bör han inte bjuda på.

andra grupper, påstått att man måste söka genom allmänna förhandlingar och en säkerhetspakt nå återförening och att alliansfrihet och vägran att upprusta är förutsättningarna för detta.

Det märkligaste i vallsituationen är att denna motsättning synes stadd i upplösning. Adenauers och Ollenhauers valtal — liksom deras i går refererade intervjuuttalanden — tyder på att tvisten till stor del reducerats till en strid om ord. Adenauer vill ha förhandlingar, säkerhetspakt och återförening på grundval av den nu följda utrikespolitiken; Ollenhauer vill inte ändra denna politik, inte gå ut ur Atlantpakten, förrän återförening vunnits. Det är svårt att se skillnaden i medel — viktigare är att fastslå att några utsikter att nå målet inte inom överskådlig tid finns.

På vissa mindre viktiga punkter är visserligen motsättningen mellan de båda största partierna klarare. Socialdemokraterna vill avskaffa väpningsplikten och är mot upprustning med atomvapen. Men då partiet godtar Atlantpakten, blir kravet i atomvapenfrågan inte möjligt att effektuera, och frågan om väpnings- eller elitarmé är markerat sekundär. För övrigt är det tydligt att de partier med vilka socialdemokratin skulle kunna alliera sig, närmast FDP, inte, eller inte i sin helhet, ansluter sig ens till dessa krav. Hur än valen går, ligger Västtysklands utrikes- och försvarspolitik fast, och efter all sannolikhet segrar de som haft ansvaret för utformandet av denna politik.